

Kongsvinger Eldreråds årsmelding 2018

Eldrerådet 2018

Rådet har bestått av:

Geir Tjugum leder, May Jørgensen nestleder, Arne Hanestad, Anne Lise Gulvik, Ester Sanbæk, Hans Reum og Reidar Tangen.

Eldrerådet har hatt 9 møter. De har vært holdt på mandager mellom kl. 10 og 13 den uka utvalg og komiteer har hatt møter. Medlemmene har også deltatt i flere møter om forskjellige saker.

I februar gikk kommunen over til å bruke **Acos Møteportal**. Her ligger alle dokumentene til komiteer/utvalg. Rådsmedlemmene må selv følge med og bestemme hvilke saker man vil ta opp i rådet og gi innspill på.

Eldredagen i Kongsvinger ble markert 4. okt. på alle kommunens sykehjem og bokollektiver. Eldrerådet sto for markeringen på Langlandshjemmet.

Eldrerådsloven, reglement og alle rådets protokoller ligger på kommunens nettside. Eldrerådet har også egen nettside på facebook.

Noen innspill og råd i 2018

Busstilbudet til/fra Roverud

Tilbudet ble forandret. En rute ble fjernet og nye ble satt inn men de nye rutene dekket ikke de stedene der den gamle hadde gått. Mange eldre fikk problemer.

Eldrerådet forfattet et brev om busstilbudet og sendte det til Kongsvinger kommune v/ordfører og Hedmark Trafikk med kopi til rådmann Torleif Lindal, men ikke noe skjedde.

Vindkraftpark i Mangslidberget i Torsby kommune

Kongsvinger kommune v/rådmannen gikk i mot etablering av en vindkraftpark i Mangslidberget i Torsby kommune. Forslaget om å plassere en vindkraftpark i den sentrale delen av den grenseoverskridene Finnskogen ivaretar ikke den skogfinske kulturarven, svekker regionens felles identitet og bryter med reiselivssatsingen rundt opplevelsen av natur og kultur i et skoglandskap. Eldrerådet støttet rådmannens forslag.

Budsjett 2018 – Markering av Eldredagen

Eldrerådet vedtok å sende følgende innspill:

I regnskap for 2017 ble utgifter til markering av den internasjonale eldredagen på mangeårig tradisjonelt vis utgiftsført på eldrerådets kostnadssted 8620 uten at det var budsjettert der. Eldrerådet sammen med lokale pensjonistforeninger står for det meste av praktiske arrangementet som består av musikk, underholdning og et godt måltid mat på kommunens institusjoner og bofellesskap. Kommunen har i alle år dekket utgiftene til mat og musikk uten at det har blitt kostnadsført på eldrerådets kostnadssted. Eldrerådet påpekte dette til KS 141/17 ved budsjettbehandlingen i kommunestyret 14.12.17 og anbefalte følgende tilleggsbevilgning til eldrerådet om det skal dekkes der fremover:

1. Eldredagen på kr 50000,-
2. Prosjektmidler kr 20000,- til bl.a. velferdsteknologi og annet informasjonsarbeidet.

Komite for helse og omsorg

Eldreådet har sendt følgende innspill:

- **002/18 Brukerråd.**

Eldrerådet minner om at forvaltnings revisjon av samhandlingsreformen i Kommunen, behandlet i KS 097.17, blant annet anbefalte: Det bør opprettes brukerutvalg for helse og omsorg.

02.10.17 ga eldrerådet innspill til kommunestyret hvor vi anbefalte at det bør opprettes brukerutvalg for helse og omsorg. Vi oppfattet et brukerråd i denne saken som identisk med ovennevnte forslag.

Eldrerådet er så langt ikke blitt benyttet i noe brukerutvalg.

- **003/18 Utvikling og organisering av morgendagens aktivitetssenter**

Eldrerådet står bak vedlagte tidligere innspill til sak 29.17 i komite for kultur, miljø og integrering og er glad for at behandlingen av saken nå skyter fart ved at den tas opp i alle komiteer og utvalg. Videre har Ap arrangert, 06.12.17, et meget interessant åpent møte med informasjon og diskusjon om saken og det blir nytt møte 05.03.18 med Tone Bye fra Pensjonistforbundet 23.01.18 er flere foreninger/lag og eldrerådet invitert til Holt Ungdomsskole for å se om den kan bli Frivillighetens hus/morgendagens aktivitetssenter og eventuelt få i gang en arbeidsgruppe. Å få i gang et slikt senter er viktig for kommunen for helse, trivsel og økonomi. Å bidra til at innbyggerene får en mer aktiv rolle i samfunnet, motvirker ensomhet og bedrer integrering. God aktivitet er det sunneste innbyggerne kan holde på med!

Planutvalg

Eldreådet har sendt følgende innspill:

- **004/18 Sykehuskogen**

Eldrerådet stiller seg, som tidligere poengtert, prinsipielt positive til anvendelse av Sykehuskogen. Vi understreker at om det blir realisert, må det være tilstrekkelig med lys. Den verdifulle beliggenhet og andre aktivitetsparker som er og blir etablert i byen bør vurderes nøye før man starter. Kommunen skal nå vurdere Fremtidens Helse og omsorg. Skal det bli bra må vi samle flere tjenester. Hva med å bygge en moderne fremtidsrettet helseby med sykehjem, moderne eldreboliger osv. i alle fall i en del av området. Det bør ikke investeres noe før det foreligger en gjennomføringsplan.

- **005/18 Nettsalg av alkohol**

Eldrerådet er positiv til at man i Kongsvinger tillater nettsalg av alkohol da nettsalg gir enklere tilgang på varer. De eldre slipper å plukke fram varene selv, samt at de kan få varene levert hjem. Innspillet ble vedtatt med 5 mot 2 stemmer i eldrerådet.

- **007/18 Forprosjekt – Bofellesskap – Bossemoen**

Eldrerådet registrerer foreslått fremdrift i prosjektet og ber om at alt må gjøres for å unngå ytterligere forsinkelser da kommunen har stort behov. Eldrerådet føler at dette blir et meget godt tilbud selv om man etter rådets vurdering burde valgt en større og bedre tomt. Eksisterende tomt gir minimal mulighet for utvidelse ved økende behov og ligger nær støyende jernbane.

Vi håper også at kommunen i senere prosjekter tar lærdom av bedre involvering av brukergruppe på en måte som gjør at de får følelse av at deres innspill blir vurdert i hele prosessen. I dette tilfelle vises til innspill fra Demensforeningen.

Mat og matlaging er viktig for miljøet og elderrådet er i den forbindelse usikker på om prosjektet har kjøkken fasiliteter for å ta all matproduksjon, slik den burde. Dette bør vurderes i lys av departementets anbefalinger «Levehelelivet» Dette er heldøgns bemannede omsorgsplasser med leiligheter. Pasientgruppen får tjenester av samme omfang og faglig kvalitet, på samme nivå som på sykehjem.

Eldrerådet kan ikke forstå, eller se, noen fordeler med å involvere Kongsvinger Boligstiftelse som bygger og eier av prosjektet. Komplisert grenseoppgang mellom kommunens organisasjon og Boligstiftelsens organisasjon og krumspring med tilskudd fra Husbank, krever ekstra resurser som ikke gir bedre tjenestetilbud. Eldrerådets klare oppfatning er at bygging og eieing av prosjektet skjer best ved at Kongsvinger Kommune bygger og eier Bossemoen prosjektet.

Komité for Samfunnsutvikling

Eldreådet har sendt følgende innspill:

- **Morgendagens Aktivitetssenter**

Eldrerådet foreslår følgende innspill:

"Prosjektet har hatt liten framdrift siden det startet som en interpellasjon i kommunestyret for ca. 2 år siden. Det er stor enighet om at Kongsvinger har behov for dette for å styrke helseforebyggende tiltak til en befolkning som ligger under landsgjennomsnitt helsemessig vurdert. Dette er et tiltak som vil være positivt for levevilkårene til svært mange i kommunen og være med å utløse frivillig innsats kommunen trenger om det blir riktig opplagt. Frivillig innsats kan ikke beordres, men det må legges til rette så befolkningen får lyst å delta. Dette er en så viktig sak for kommunen, som i løpet av noen år samfunnsmessig vil være selvfinansierende, at den må ledes av rådmann og/eller ordfører, så det sikres handlekraftig fremdrift."

- **Veglys ved krematoriet**

Eldrerådet foreslår å sende følgende innspill:

Eldrerådet støtter rådmannens innstilling. "Det vurderes i forbindelse med arbeidet for budsjettet for 2019 å gi Kirkelig Fellesråd tilskudd til veilyl på kr. 300.000 eks. mva."

- **Utvikling av Gjemselund**

Eldrerådet foreslår å sende følgende innspill: Eldrerådet ønsker å bli holdt orientert om utviklingen i prosjektet

Andre saker og innspill

ER- 018/18 Brukerråd

Eldreådet har sendt følgende innspill:

Eldrerådets mandat og arbeidsområde tilsier at rådet er representant i brukerrådet. på denne bakgrunn går elderrådet for etablering av et brukerråd. Henviser til tidligere innspill fra elderrådet. Brukerrådets funksjon og nytteeffekt avhenger av at ledelsen innen helse og omsorg er involvert. Derfor bør administrativ person, med møte og talerett, være lederinnen

helse og omsorg eller en person i ledergruppen. Uten involvering av ledelsen kan man like godt droppe brukerråd.

ER- 030/18 Delplan for helse og omsorg i Kongsvinger kommune 2018-2023

Med de utredninger og vedtak som er gjort finner Eldrerådet det meget beklagelig at administrasjonen nå foreslår enda en utsettelse av Bossemoen prosjektet. Det kommer nå forslag om ny lokalisering da gravingen skulle vært i gang på Bossemoen. Eldrerådet hadde et utmerket tomtforslag, Holajordet, et sentralt og skjermet område på Roverud på 16 daa. Dette kunne ikke brukes av hensyn til mulige forsinkelser i følge administrasjonen. Nå er det forslag om et nytt område, Holt, som ikke er utredet. Dette medfører en ny utsettelse på 1-2 år. Slik Holtområdet framstår i dag er det også svært usikkert hva slags naboskap et "Bossemoen-Holt" vil få.

Eldrerådet mener fortsatt at Kongsvinger i perioden 2018-2023 trenger flere sykehjemsplasser. Behovet går tydelig fram av kommunens egne tall og framskrivninger av behov. Kongsvinger har ambisjoner om en betydelig befolkningsøkning i følge kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030, det vil være eldre blant disse også.

"Hjemme-best perspektiv" er vel og bra, men den dagen en hjemmeboende trenger sykehjemsplass må den være tilgjengelig i kommunen. Eldre syke skal ikke sendes langt av gårde av hensyn både til den enkelte og de pårørende. Etter Eldrerådets erfaring er det ikke mye å hente ved å stille enda strengere krav for å oppnå sykehjemsplass verken for de som er pleietrengende eller demente. Eldrerådet aksepterer ikke en konklusjon om at kommunen ikke kan tilby trygge og tilfredsstillende helse og omsorgstjenester om ikke tyngden av tjenestefeltet flyttes fra institusjon til omsorg i hjemmet. Her er det snakk om prioritering. Pleiebehov kan ikke erstattes med omsorg når en er alvorlig syk hjemme og føler seg utrygg. Eldre syke innbyggere skal føle seg trygge og ivaretatt i Kongsvinger og nye innbyggere blir også eldre etter hvert.

Ved innbyggerrekruttering til kommunen vil både interesserte og deres pårørende være opptatt av hva kommunen har og tilby, også innenfor eldreomsorg. Delplanen inneholder mye bra, men det blir vanskelig å vurdere helheten når man ikke vet hva de andre deler vil tilføre. Rådmannens forslag til innstilling bør i alle tilfelle gjøres mer konkret: Helse og omsorg har vært underbudsjettet i flere år og 2018 budsjett ble kun en heving til nivå mer likt sammenlignbare kommuner i distriktet og landet for øvrig. Det er derfor nødvendig med et krafttak for å rette opp. Teksten i rådmannens forslag til vedtak bør derfor gjøres mer konkret. Den må inneholde konkrete mål som kommunen skal oppnå. Det er avgjørende viktig for at folk skal ha tillit til lokalpolitikere og kommunen i denne saken. Kommunen har hatt fine overskudd de siste årene mens dette viktige området har vært underbudsjettet og beskyldt for overskridelser. Styrkingen av hjemmetjenesten i 2018, som er foreslått i vedtaket, er ikke mer enn hjemmetjenesten sentralt i Kongsvinger ba om i budsjett sammenheng for et halvår. Antall midlertidige korttidsplasser bør angis i vedtaket. (f.eks. opprettes 15 plasser osv. Med bakgrunn i kommunestyrets vedtak om bygging på Bossemoen ønsker ikke Eldrerådet å mene noe om Holt på det nåværende tidspunkt.

Eldres råd- 038/18. Sluttrapport samhandlingsreformen Kongsvinger kommune» (02.10.17. Sak 44/17)

Eldrerådet ser behov for å gjenta innspillet rådet hadde ved tidligere behandling av «Eldrerådet understreker at komite for helse og omsorg må intensivere arbeidet med å få kommunestyret til å gi administrasjonen bedre muligheter for å utvikle og ansette nødvendig kompetanse og tilstrekkelige ressurser for å løse kommunens oppgaver i samhandlingsreformen. Det er spesielt mangel på sykehjemsplasser, rehabiliteringsmuligheter og ressurser og kompetanse til hjemmehjelpstjenesten som må styrkes. Eldrerådet vil avholde møte med alle pårørendeforeninger ved institusjonene i kommunen i løpet av høsten.

Eldreomsorg – demens.

Eldrerådet sendte følgende innspill til kommunalsjef Helse og omsorg og Økonomisjefen

Eldrerådet støtter Nasjonalforeningen for folkehelsen som mener at GPS-sporing bør være tilgjengelig for alle som har demens og behov for GPS. Eldrerådet tror dette vil være en klok prioritering og ber om at dette blir lagt inn i budsjett for 2019.

Eldres råd- 039/18 Vedtak: Klokkertunet som besøksgård.

Eldrerådet sendte følgende innspill til komite for helse og omsorg

Eldrerådet ber komite for helse og omsorg til å ta initiativ og oppfordrer institusjonene til å arrangere utflukter/besøk til Klokkertunet eller andre aktivitetsmuligheter for beboerne i institusjonene. Ikke minst at den gaven med el-sykel blir brukt slik at beboerne kommer ut.

Eldres råd- 042/18 Demensboliger på Holt

Eldrerådet sendte følgende innspill:

"Etter samtale og innspill fra Demensforeningen anbefaler Eldrerådet at ved en frimerkeregulering for demensboliger på Holt, bør reguleringen gi mulighet for utvidelse av flere demensboliger"

Bompenger til Skyrud

Eldrerådet sendte følgende innspill til Ordfører Sjur Strand og Hedmark fylkeskommune.

"Det vises til innlegg i Min mening i Glåmdalen, fra Pårørendeforeningen ved Skyrud demenssenter, om bompenge; Kongsvinger eldreråd anbefaler at Kongsvinger Kommune finner en løsning på fritak fra bompengekravet eller kompenserer det for pårørende til pasienter ved Skyrud, hjelpere og ansatte. Dette er viktig for bevaring og utvikling av kvaliteten på institusjonen."

Budsjett 2019 og Økonomiplan. Perspektivmelding

Kommentarer og innspill fra Eldrerådet.

Eldrerådet drøftet rådmannens forslag til budsjett for 2019 og Økonomiplan 2020-2022 i møtet 19. november.

Generelt sett finner Eldrerådet det positivt at det budsjetteres med overskudd selv om det er beskjedent. Det er også positivt med aktivitet som endelig er kommet inn i budsjettet, og andre tiltak til de som trenger hjelp. Men vi hadde gjerne sett at budsjettet for Helse og omsorg og spesielt det som vedrører de svakeste og den eldste delen av befolkningen hadde fått en større bit av kaka. Vi er fortsatt bekymret for blant annet kapasiteten på sykehjemsplasser, HDO-boliger, botilbud i tettstedene og aktivitetstilbud til de demente.

Bekymringen blir ikke mindre når det ligger an til overskridelser også i 2018.

Hjemme-beststrategien er vel og bra, men det er ingen ting som tilsier at en ved ytterligere omlegging kan redusere antall plasser slik det legges opp til. I budsjettkommentarene omtales demografiutfordringene flere steder og de må hensyn tas med nødvendige og verdige tilbud. Hjemme-best er bra så lenge den det angår finner det best i en god dialog med hjelpeapparatet. Folk skal ikke overtales og føle seg presset til fortsatt å bo hjemme dersom de er syke, engstelige for framtida og gruer seg for natta og morgendagen. Følt trygghet er overordnet og da kan det være behov for mer hjelp enn at noen kommer innom eller ringer for å ha kontakt. Digitalisering og hjelpemidler er bare en effektivisering og et supplement til god omsorg. Eldrerådet er opptatt av en eldreomsorg hvor verdighet er overordnet.

Rådmannen sier i planen, innbyggeren er sjefen. Det betyr at i eldreomsorgen er hver enkelt som trenger hjelp sjefen.

Eldrerådet mener at mere budsjettmidler til Helse og omsorg ikke nødvendigvis skal fjerne penger fra andre budsjettområder i forslaget. Sykefraværet i kommunen har vært og er uakseptabelt høyt og ligger langt over det generelle på landsbasis. Vi mener at kommunens sykefravær er et område som må budsjettes like offensivt som andre områder, som for eksempel helse og omsorg hvor de eldre skal klare seg hjemme lenger. Det bør nå være et realistisk mål at sykefraværet kan reduseres med 2%, som betyr mange millioner for kommunenes økonomi. Med offensiv ledelse, god kultur og positive tiltak i dialog med de ansatte, bør landsgjennomsnittet på rundt 6 % være realistisk i årene framover.

I tillegg til det som er nevnt, er Eldrerådet opptatt av en del saker som er viktige for den gruppen vi er satt til å arbeide for. Flere av de sakene som er angitt er tatt opp i tidligere innspill. Vi håper kommunestyret vil innarbeide noe i budsjettet og at det som ikke får prioritet i 2019 gis føringer i økonomiplanen, slik at det blir tiltak og budsjettmidler neste år:

- Digitalisering, velferdsteknologi og hjemme- best krever god nett-tilgang i hele kommunen.
- Det bør settes i gang et prosjekt for å se nærmere på behov og bruk av medisiner i sykehjemmene
- Kommunens tettsteder er positivt omtalt, men uten noen planer, tiltak, virkemidler. Her må det komme kommunalt engasjement med tanke på boliger, også for eldre, arbeidsplasser og aktiviteter som sikrer rekruttering og bibehold av all den frivilligheten som skaper trivelige og gode lokalsamfunn. Dette vil også bidra til å oppfylle hjemme-bestmålsettingen. Det er tryggere med yngre familier og lys i nabohuset også i utkantene.
- Det bør komme kjøkken tilbake på kommunens institusjoner. Dette er i tråd med alles ønsker, "levehelelivet-strategien", kommunens nylig vedtatte klimaplan og virkemidler som kommer fra Staten.
- Dagaktivitetstilbud til hjemmeboende med demenssykdom må komme flere steder i kommunen. Dette er et lovfestet tilbud, og tilbud flere steder er viktigere enn tilbud ettermiddag/kveld i første omgang.
- Morgendagens aktivitetssenter må inn i budsjettet. Nes Eldresenter er et utmerket eksempel på hvordan dette kan organiseres. Her har kommunen lokalet og 1 ansatt med 100-talls frivillige og brukere i alle aldre inkludert en ungdomsklubb. Et lignende sted finnes på Elverum, kalt Møteplassen. I Pensjonistforbundet er det god erfaring. I Kongsvinger er det lang erfaring fra stor frivillig innsats i mange organisasjoner i kommunen, ikke minst utenfor bykjernen. NaKuHel har erfaringer fra et prøveprosjekt som nå er avsluttet. Ei seniorgruppe i Arbeiderpartiet har aktivitetssenter som prosjekt og peker på den gamle brannstasjonen som mulig sted. Eldrerådet mener at kommunen bør ta ansvar for å samle all erfaring og gode krefter slik at Morgendagens Aktivitetssenter/ Frivilligheten. Hus kan realiseres. Dette er også et tiltak i hjemme-best-strategien.

Kurs og samlinger

- Anne Lise Gulvik, Reidar Tangen og May Jørgensen deltok på et foredrag på Holt ungdomsskole hvor Johnny Gullaker luftet muligheten til å bruke skolen til Aktivitetssenter når den ikke lenger skulle brukes til ungdomsskole. 230118.
- Anne Lise Gulvik, Hans Reum og May Jørgensen var på Fredagsforum på Bedehuset hvor foredragsholder snakket om «Livsglede for eldre». 160218.
- Geir Tjugum var på «Workshop for en smartere og enklere dialog med våre innbyggere – nettside» 130218
- Geir Tjugum, Ester Sandbæk, Reidar Tangen og May Jørgensen var på «Konferanse for de kommunale eldrerådene i Hedmark». Arr. Eldrerådet i Hedmark fylke. 26-270418.
- Hans Reum holder et innlegg om Eldrerådet på markeringen av « Den Internasjonale Fredsdagen.»

- May Jørgensen har deltatt på « Arbeidsmøte om handlingsplan for Miljø og Klima» for Kongsvinger kommune. 03102018.
- Ester Sandbæk, Hans Reum og Reidar Tangen har vært på «Arbeidsseminar om parkeringsstrategi for Kongsvinger kommune» 071118.

Orientering på møtene

Følgende har orientert på medlemsmøtene våre: Øivind Græsmo, Leif Ness, Odd Henning Dypvik, Lars Ingve Aasvestad, Linda Aarskog, Inger Lise Bjørklund, Ole Martin Knashaug, Gry Sjødin Neander, Marianne Birkeland, Elin Såheim Bjørkli, Paal Øieren og Tove Stangnes.

Arbeidet fremover

- Vi ønsker fortsatt at administrasjonen, utvalg, komiteer, formannskap og kommunestyremedlemmer vil spørre etter uttalelser fra eldrerådet om aktuelle saker som de ser berører levevilkårene til kommunens eldre.
- Vi har som mål å bruke plassen vi har fått i kommunestyresalen hver gang vi har et innspill til en sak. Da vet vi at våre innspill når frem.
- Det avtales møter med pårørende- og støtteforeninger ved institusjonene. Geir Tjugum har hatt møte med pårørende foreningene ved Roverudhjemmet og Austbo. Vi andre avtaler møter med Holt HDO, Hov Bofellesskap,, Skyrud og Langelandhjemmet i 2019.
- Vi satser på å videreutvikle et godt samarbeide med administrasjon, politikere og kommunens eldre.

Leder i Eldrerådet Geir Tjugum har bedt om fritak fra politiske verv fra dd og ut resten av perioden. Vara innkalles for resten av 2018. Det skal velges ny leder og nestleder i første møtet i 2019. Eldrerådet tok avskjed med Geir 06.12 på Castrum.